

Handicappede bliver ramt af sparekniven

Halvdelen af de sociale institutioner forventer besparelser – Det viser stor rundspørge til knap 500 af landets forstandere – Der skal også strammes op på visitationen mange steder – To ud af tre forstandere regner med at få flere brugere med vidt forskellige problemer – Det kan udvande de mange specialtilbud

Grønthøster

Nogle sociale institutioner skal klippe to pct. af budgettet til næste år. Andre skal spare over de kommende år.

SINDSLIDENDE, HANDICAPPEDE, AUTISTER og andre folk på mange af landets sociale institutioner kommer til at mærke sparekniven til næste år. Godt halvdelen af forstanderne på de sociale tilbud oplyser, at deres nye kommunale arbejdsplan vil spare på området

fremover. Det fremgår af et stort rundspørge, som Socialpædagogernes Landsforbund har foretaget blandt knap 500 af landets sociale institutioner forud for forbundets kongres, der begynder i morgen.

“Det er helt uacceptabelt. Vi frygter, at standarden bliver lavere, når der skal beskæres. Kommunerne har ellers givet hinanden håndslag på, at der ikke skal ændres på området det første år eller to efter strukturreformen. Så det er ikke en god begyndelse,” siger Kirsten Nissen, formand for Socialpædagogernes Landsforbund.

Fire ud af ti forstandere oplyser, at der allerede fra næste år skal spares på de sociale tilbud. Stort set lige så mange har svaret nej. Se figur 1. Men der er meget stor forskel på, hvordan besparelserne rammer. Nogle steder bliver institutionerne kørt over med grønthøsteren og får typisk klippet 2-3 pct. af budgettet for næste år. Andre har fået besked på at spare over de kommende år. Samtlige kommuner i Region Midtjylland har tilsluttet sig en rammeaftale med en besparelse på 3,9 pct. til næste år, som får direkte konsekvenser for de sociale institutioner.

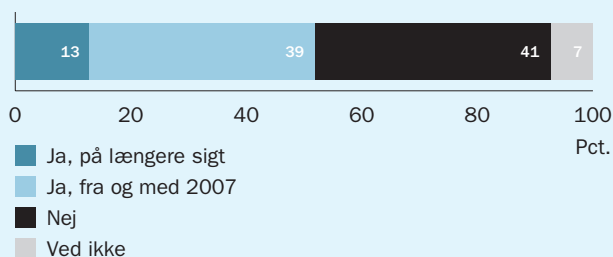
Spørgeundersøgelsen omfatter sociale tilbud med til sammen ca. 16.000 vidt forskellige brugere som f.eks. fysisk handicappede, hjemløse, sindslidende, døvblinde, epilepsiramte, kriminelle unge, hjerneskadede, kvinder på krisecentre, autister, misbrugere og tidligt skadede børn med alkoholsyndrom. Den er ikke en facitliste på, hvordan det er gået disse institutioner i hele den store reformproces. Men den giver nogle pejlemærker på, hvor det bærer hen.

Besparelsen kommer bag på mange af landets forstandere. De havde indtryk af, at de sociale tilbud ikke ville blive berørt de første par år efter strukturreformen. For selvom kommunerne frivilligt har valgt at overtage omkring fire ud af fem sociale tilbud fra amterne, har meldingen fra regeringen hele tiden været, at der fulgte penge med til opgaverne.

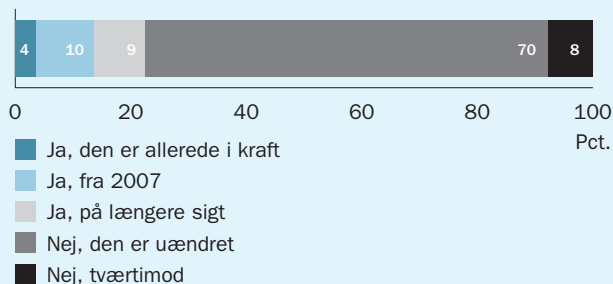
Men kommunerne har netop overstået de sværeste budgetforhandlinger siden 1970, hvor de både skulle tage højde for de mange sammenlægninger, udligningsreform, de nye opgaver fra amterne og en stram økonomisk aftale med regeringen. Hele denne cocktail før-

MM | Halvdelen forventer besparelser

Spm.: "Har forvaltningen udmeldt, at der skal spares penge på de sociale tilbud i kommunen/den nye kommune?"

Spm.: "Er der udmeldt en strengere praksis for visitation i fremtiden?"

Figur 1: Mere end hver 5. forstander regner med en strengere praksis for visitationer fremover.

Kilde: Socialpædagogernes Landsforbund.

te til de mange blokader af børnehaver, strejkende pædagoger og borgmesteroprør for et par måneder siden.

Nu viser det sig, at besparelserne også rammer de sociale tilbud. Som en af forstanderne udtrykker det i undersøgelsen: "Hele processen har været top-down-styret, og vi er blevet inddraget meget sent. Vi er ikke blevet hørt, når vi har advaret mod konsekvenserne af besparelserne. Vi er blevet nægtet adgang til at informere politikerne om konsekvenserne forud for, at de skulle træffe indgribende beslutninger om budgettet."

En lang række borgmestre har kritiseret, at de ikke bliver fuldt økonomisk kompenseret for de opgaver, de overtager fra amterne. Det fik i september regeringen til at lette på statskassen og give kommunerne yderligere 424 millioner kr. til at dække sociale udgifter. Samtidig har kommunerne lavet særlige hensigtserklæringer om, at de vil videreføre de sociale tilbud uændret og benytte hinandens pladser, så f.eks. en døgninstitution for unge fysisk handicappede ikke pludselig bliver drænet for beboere, hvis en stribe borgmestre vil trække deres borgere hjem. Men dette håndslag ser nu ud til ikke at holde helt.

Strammere visitation

Mens mange institutioner kommer til at mærke sparekniven allerede fra næste år og nu skal til at spænde livremmen ind, så er der andre, som får flere penge. Undersøgelsen giver derfor ikke svar på, om der samlet set vil ske en besparelse på hele det sociale område. Men den viser, at der mange steder også bliver strammet op på visitationen til de sociale tilbud. Det kan indikere, at kommunerne vil be-

nytte sig i mindre grad af de dyre og specialiserede tilbud og i stedet satse på billigere løsninger. Det kan f.eks. være familiepleje og opholdssteder frem for de mere udgiftstunge døgninstitutioner. Mere end hver 5. forstander oplyser, at der fremover vil være en strengere praksis for visitation. Nogle få steder er den allerede trådt i kraft.

"Det er helt forfærdeligt. Det betyder jo, at man vil flytte mennesker fra deres egen bolig. Men man kan ikke bare tvinge folk til at flytte, fordi man mener, at de ikke skal bo der mere. Det er der ført flere sager på, som vi har vundet," siger Kirsten Nissen.

Socialpædagogernes formand er også bekymret for, at folk med vidt forskellige handicap og sociale problemer i højere grad bliver sluset ind på de samme institutioner, så der fremover vil ske en udvanding af de mange specialtilbud. Næsten to ud af tre forstandere regner nemlig med, at de fremover vil få flere målgrupper end i dag. Kun 14 procent svarer, at de "slet ikke" får flere målgrupper. Se figur 2.

"Konsekvensen vil være, at der vil ske en afspecialisering. Det er ganske alvorligt. Prøv engang at tænke på, hvilken specialisering vi har opnået de sidste 20 år. Det er helt fantastisk. Man kan give den enkelte borger med specifikke handicap nogle meget, meget bedre tilbud, i stedet for at alle bliver behandlet ens. Det kan gøres endnu bedre end i dag. Men tendensen peger den forkerte vej," siger Kirsten Nissen.

Amterne har i de sidste par årtier arbejdet på at få luget ud i de mange og ofte groteske sager, hvor folk med vidt forskellige problemer og handicap blev anbragt sammen. Hvis man nu vil til at placerer en ung psykisk

syg på samme døgninstitution som en ældre udviklingshæmmede, kan det sammenlignes med det problem, som man især kæmpede med op gennem 90'erne, hvor unge med sklerose blev anbragt på et plejehjem for ældre, fordi kommunen ikke havde nok boliger.

Udgangspunktet har været, at nærhed er godt. Men kvaliteten er bedre. Ligesom vi kender det fra sygehusene, hvor det i dag ikke længere er så vigtigt at blive behandlet på det lokale sygehus rundt om hjørnet, men hvor vi hellere vil køre lidt længere for at komme under kniven hos en dygtig læge på et specialiseret hospital. De ansatte på institutionerne har derfor været på efter- og videreuddannelse for at blive mere specialiserede, så de kunne skræddersy et tilbud til bestemte borgere. Det er denne ekspertise, som nu risikerer at gå tabt, hvis forstanderne får ret i deres vurderinger.

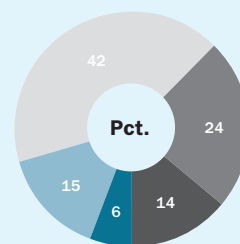
Hver kommune sin måde

Kommunerne fik en frist til den 15. februar i år, hvor de senest skulle melde ud, hvilke af amternes institutioner de ønskede at overtage frivilligt pr. 1. januar 2007. Det endte med, at de nu overtager langt de fleste. Kun hver femte institution bliver tilbage under amternes vinger. Det drejer sig f.eks. om tilbud for multihandicappede, autister, psykisk syge, folk med sjældne handicap og sikrede institutioner for kriminelle.

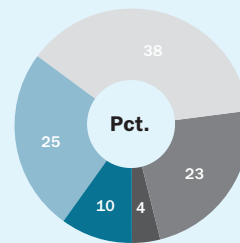
Siden er der foregået en meget kaotisk proces, hvor institutionerne skulle få et nyt samarbejde op at stå med deres nye arbejdsgivere. Undersøgelsen til de 500 forstandere afslører en kolossal forskel på, hvordan de enkelte institutioner har oplevet reformen indtil nu. Alle forstandere er nemlig blevet

MM | Specialtilbud risikerer at udvande

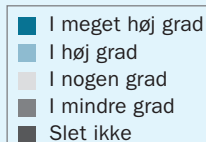
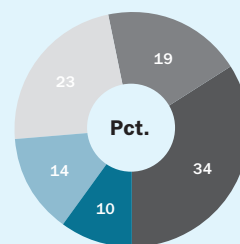
Spm.: "I hvilken grad tror du, at din institution fremover vil få flere målgrupper end i dag?"

Spm.: "I hvilken grad føler du, at kommunen har opnået et godt kendskab til din institution i forbindelse med overtagelsen fra amtet?"

Spm.: "I hvilken grad føler du, at du er blevet inddraget i beslutningsprocessen omkring din institutions økonomi i 2007?"

Figur 2: Mange forstandere føler ikke, de er blevet inddraget i institutionens økonomi.

Kilde: Socialpædagogernes Landsforbund.

Udvarding

Nærhed er godt. Men kvalitet er bedre. Det er udgangspunktet for de sociale tilbud. Nu frygter eksperter, at kvaliteten går tabt.

bedt om at svare på, hvilke gode eller dårlige erfaringer de har haft. Og det stritter i alle mulige retninger.

Nogle har fået et fantastisk forhold til deres nye kommunale arbejdsgivere. Som en forstander forklarer: "Vi er blevet utrolig godt informeret og har været til mange møder, for at kommunen kan få indblik i, hvad vi har haft brug for. Det har kun været positivt."

En holdning, som går igen blandt mange af forstandernes svar. De oplever stor ydmyghed blandt kommunerne for den store opgave, de har påtaget sig. De møder velvilje, åbenhed, bliver taget med på råd, og samarbejdet fungerer både upåklageligt og konstruktivt.

Andre forstandere melder om rent "kaos". Der bliver ikke lyttet til dem. Kommunerne er ikke klar over, hvilken stor opgave de har påtaget sig. Og som en forstander sarkastisk udtrykker det: "Det kan vel kaldes en dårlig oplevelse, at jeg her i oktober endnu ikke har haft et møde med de nye driftsherrer."

Undersøgelsen viser også,

at mange forstandere føler sig klemt i den nye kommunale forvaltning. Nu skal de pludselig til at konkurrere om de økonomiske ressourcer i kamp mod de store klassiske områder som folkeskoler, børnehaver og ældrepleje, der alle har stærke pressionsgrupper bag sig og nok skal få deres budskaber frem i medierne, hvis der bliver skåret i budgetterne. Det er en helt ny situation for mange institutionsledere. De er vant til at have langt større indflydelse på f.eks. medarbejdernes vilkår og lønforhold, dengang de hørte under amterne på grund af den mere decentrale og flade struktur med let adgang til socialdirektøren.

Samtidig afdækker undersøgelsen, at nogle amter er stået helt af i forhold til de sociale tilbud, de nu skal aflevere til kommunerne. En forstander siger:

"De dårlige oplevelser har helt klart været amtets måde at aflevere os på. Aldeles uinteresset." Nogle institutioner har derfor følt sig i en slags ingenmandsland og venter nu

blot på, at den nye kommunale arbejdsgiver tager over.

Selvom undersøgelsen afslører et temmelig kaotisk forløb, og kommunerne nærmest overtager de sociale opgaver fra amterne på 98 forskellige måder, så er det endnu ikke gået så galt, som de hårdeste kritikere havde frygtet. Kontorchef Tommy Kjelsgaard fra Danske Regioner advarer mod at drage for bombastiske konklusioner på baggrund af den nye undersøgelse. Han mener, at vi skal et stykke ind i det nye år, før der tegner sig et mere klart billede af udviklingen:

"Det mest alarmerende er forstandernes vurdering om at få flere målgrupper end i dag. Kun 14 pct. siger, at det ikke kommer til at ske. Det er en meget lav procent. Amterne har også over tid ændret målgruppe. Men ikke så drastisk. Hvis det også bliver et virkelighedsbillede, vil den faglige ekspertise gå tabt."

MM

Torben K. Andersen | tka@mm.dk

Mandag Morgen og IBM lancerer ny weblog om innovation:

www.innovationsbloggen.dk

Ni markante stemmer sætter gang i den danske innovationsdebat

Hvor er fronten af innovationsdagsordenen lige nu? Hvad er de største innovationsudfordringer for danske virksomheder? Hvem har de bedste løsninger? Det er nogle af de spørgsmål, der kommer til debat på Innovationsbloggen.dk.

Et fast panel af bloggere vil hver uge fra nu af og et par måneder frem levere skarpe indlæg om innovation i Danmark inden for kategorierne Produkter og services, Forretningsprocesser og -modeller samt Ledelse og kultur.

Panelet tæller bl.a. forfatteren og erhvervsmanden **Lars Kolind**, direktør i Dansk Handel & Service **Søren B. Henriksen**, Professor ved Handelshøjskolen i Århus **Anders Drejer** og direktør i Mandag Morgen **Lars Jannick Johansen**.

Innovationsbloggen.dk skal være en platform, hvor alle innovationsinteresserede kan dele viden og udveksle synspunkter. Samtidig vil innovationsbloggen.dk være en spændende temperaturmåling på, hvad der lige nu opfattes som de vigtigste innovationsemner.

Besøg www.innovationsbloggen.dk, hvor det også er muligt at tegne abonnement på et ugentligt resumé af debatten via e-mail.